

Spomini na Zagreb.

III.

„Hrvatski školski muzej“.

Opisu šolskega muzeja naj še sledi nekaj črtic o njegovem postanku in otvoritvi njegovi.

Otvorili so „Hrvatski školski muzej“ dne 19. velikega srpana 1901., tistega dne so naši tovariši onkraj Sotle slavili tridesetletnico obstanka „Hrv. ped. književnog zbora.“

Podlaga muzeju so izložbe raznih predmetov, ki se tičejo šolstva, pouka in vzgoje. Take izložbe so prirejale v prejšnjih letih. Ob prvi občni hrv. učiteljski skupščini so razstavili mnogovrstna učila — ki jih je „Hrv. ped. knjiž. zbor“ shranil — ravnotako prilično otvoritve novega kr. moškega učiteljskega. Največ pa je pripomogla k ustanovitvi muzeja kr. dež. vlada, in sicer oddelek za bogočastje in nauk, ki je darovala za muzej prekrasno pohištvo iz hrastovine in vse razstavljene predmete, kar je bilo v Parizu na svetovni razstavi in je sedaj večinoma v že omenjeni „Pariški sobi“. Tako, kakor se je hrvaška vlada pobrigala za dobro urejeno in res krasno izložbo v Parizu in s tem vsemu svetu pokazala vrline šolstva Hrvaške in Slavonije, je storila malokatera druga vlada. V priznanje tega pa je isto tudi bilo odlikovano z „veliko nagrado“ (Grand Prix).

Idejo, ustanoviti šolski muzej, je na glavni skupščini „Hrv. ped. knjiž. zbora“ dne 18. sušca 1900 sprožil društveni predsednik Anton Cuvaj, in v seji upravnega odbora dne 10. listopada istega leta so izdelali načrt ureditve muzeja. V sodelovanje so bili pozvani vsi učitelji in prijatelji narodne prosvete.

Poslali so nato tajnika g. Jos. Kirina na Dunaj, v Gradec, v Budapešto in v Beligrad, da prouči in pregleda uredbo tamošnjih muzejev.

Naprosili so vse znamenitejšje izdelovalce in zalagatelje učil Avstro-Ogrske in izven monarhije, da se udeleže s svojimi izdelki razstave v muzeju. Mnogo predmetov pa so poslali učiteljstvo in drugi podpiratelji šolstva. Tudi „Hrv. ped. knjiž. zbor“ je dal svojo zbirko učil na razpolaganje ter je nabavil še marsikaj na lastne stroške.

Gmotno so pa podpirali podjetje mesto Zagreb (600 K), Zaveza hrv. učiteljskih društev (1250 K), Hrv. ped. knjiž.

zbor (1297 K), razne občine, zavodi, korporacije, posamezni rodoljubi in zlasti učiteljstvo. Učiteljska društva so prirejale po vsi domovini koncerte, veselice i. t. d. v korist muzeja.

Največ je pa žrtvovala za muzej deželna vlada. Ne le, da je dala vse v Parizu razstavljene predmete in pohištvo, ampak tudi gmotno je jako podpirala to velevažno podjetje in je osigurala muzeju stalne letne podpore 1000 K.

Na dan slovesne otvoritve se je zbrala v prostorih muzeja ne le velika množica učiteljstva od blizu in daleč, temveč tudi vlada, razna književna društva i. t. d. bila so zastopana, manjkalo pa seveda ni za prosveto naroda vnetih rodoljubov in dičnih dam.

Ne bom dneva otvoritve opisoval, zakaj o istem je svojedobno itak poročal „Učiteljski Tovariš.“

Šolski muzej je brezplačno odprt vsako nedeljo in četrtek od 10—12 ure dopoldne; tuji učitelji si lahko ogledajo zavod vsako dobo, ako se javijo čuvaju muzeja g. Jos. Medvedu, učitelju deželne gluho-nemnice v Iliei št. 83.

Uprava muzeja posreduje tudi pri nabavi učil. Na ta način dobivajo posamezne šole uporabna in najboljša učila in to po nižji ceni kakor pri trgovcih.

Kdor se zanima še bolj za muzej, naj si naroči imenik, v katerem so vsi razstavljeni predmeti natančno navedeni in so vse sobe muzeja predočene po slikah.

Želeti bi bilo, da bi se tudi naš šolski muzej razvijal v isti meri kakor hrvaški.

Tebi pa, dragi tovariš in cenjena tovarišica, ne bo žal, ako prilično poletiš v Zagreb in žrtvuješ nekaj novcev ter si ogledaš to zrcalo šolstva Hrvaške in Slavonije. (Dalje.)

Hrv. školski muzej v Zagrebu. Soba št. III.

Splošna navodila v odvrčanje jetike.

(Dalje.)

Pljuvanje na tla je manj škodljivo na prostih cestah in prostorih, ker tuberkelni bacili na prostem kmalu poginejo vsled vpliva solčne svetlobe in vsušenja. Tembolj pogubeno pa je v zaprtih, obljudenih in močno obiskanih prostorih.

Zato je nujno potrebno, da se odpravi ta slaba navada potom odgoje ljudstva toliko z uporabo vpliva vseh omikancev

v javnem družbenem življenji, kolikor s podučevanjem ljudstva, posebno pa mladine v vseh šolah in odgojilnicah, kakor tudi s tem, da se ista prisili, da opusti označeno grdo navado.

Tam, kjer pristojna državnim ali samoupravnim oblastvom, javnim društvom in podjetjem neposreden vpliv na ljudstvo, da se omenjena napaka lpreprečiti po neposrednih brezpogojnih prepovedih pljuvanja. Take prepovedi naj se glede javnih zbirališč, kakor na pr. cerkev, gledališč, muzejev, gostilnic, plesišč in zabavišč itd. potem glede zavodov in podjetij, ki so pod nadzorstvom in vplivom omenjenih oblastev in društev, kakor na pr. pisarne, šole, telovadnice, igrališča, bolnišnice, zdravilišča, norišnice, hiralnice, sirotišnice, siromašnice, zavetišča za otroke itd. potem glede obrtniških delavnic, posebno tovarniških dvoran, nadalje v vojašnicah, prenočiščih, oskrbovaliških, jetnišnicah in prisilnih delavnicah itd., slednjič glede javnih sredstev prevažanja oseb in sem spadajočih prostorov, kakor n. pr. čakalnice na železničnih postajah, osebnih vozov v vlakih, prostorov za potnike na parnikih, glede električnih in konjskih železnic, poštnih vozov, omnibusov, najetih vozov itd. in svojo sankcijo (ustanovitev) kazni zamorejo najti v cesarskem ukazu z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, v ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198, v občinskem, obrtnem, železničnem obratnem redu, v navodilu za kazenske sodnije itd. ali v drugih posebnih redovnih predpisih.

Ob enem se bo pa moralo skrbeti za to, da so z varovanjem potrebnih ozirav na spodobnost v porabo občinstva v teh prostorih pripravljene gotove in primerne posode kot pljuvalniki, napolnjene do polovice z moko razkuževalno tvarino ali razkuževalno tekočino, nastavljene najbolj priročno v visokosti 0-9 metra in opremljene s primernim nadpisom.

Razume se, da se mora točno skrbeti za to, da se vsebina teh posod redno po razkuženju odstrani na neškodljiv način, eventuelno sežge s šoto (Torfmull) ali žaganjem zmešana in da se posode same očistijo s kropom ali s karbolovo (3 odst. vodena razstopina) ali Lysitolo ali Lysolovo (2 odst. raztopina) vodo.

Kjerkoli zadene zdravnik glede izvrševanja neobhodno potrebnih naredeb v zabranitev razširjanja jetike ob nepremagljive napotke, dolžan je poklicati na pomoč krajno, eventualno državno zdravstveno oblastvo.

Posebno pa je dolžan naznaniti obstanek jetike v kaki družini ali kjer stanuje več ljudi skupaj:

- a) v slučaju smrti kakega jetičnega bolnika,
- b) ob menjavi stanovanja ali prebivališča jetičnega.

Naznaniti smrt je dolžan tudi mrtvaški oglednik.

Dolžnost zdravnikov poročati o nastopu jetike v posebnih razmerah, določi se v posebnem delu.

b) Posebne. Ta splošna navodila, katerih uveljavljanje se mora kot posebna dolžnost naložiti vsem zdravnikom v izvrševanju njihove privatne prakse, morajo se v posebnih razmerah pojasniti bolj nadrobno in natančneje; to posebno glede bolnišnic in oskrbovalnic vsake vrste, bodisi javnih, bodisi zasebnih.

1. V bolnišnicah.

V bolnišnicah, norišnicah, porodnišnicah, najdenišnicah in siromašnicah, hiralnicah itd., kjer bivajo postrežbe potrebni

v večjem številu vkupaj, treba je z največjo pozornostjo gledati na to, da se jetičnim bolnikom posebej streže v svetlih zračnih prostorih, koje je čistiti posebno pridno, in snažiti brez prahu, da je takim bolnikom v postrežbo pridruženo osebje dobro izurjeno, da se razkužijo vse okužene reči za rabo ter da se tuberkulozni izmečki store neškodljivi.

Vsi bolniki in varovanci naj se odgojujejo k zatajevanju samega sebe, posebno glede neškodljivega odstranjenja izmečkov v pljuvalnike, ki jih mora biti dosti na razpolago.

Gledati je na to, da se vse naredbe, ki pomagajo za braniti razširjanje jetike, v vseh bolnišnicah in oskrbovalnicah izvršujejo na vzgleden način tako, da se bolniki do cela nauče, kako da se jim obnašati, da postane na ta način zdravljenje jetike v bolnišnicah nekaj vzor, po katerem naj se ravna umno zasebno zdravljenje bolnikov.

2. V zdraviliščih in letoviščih.

Prav tako se morajo te splošne določbe glede zdravilišč in letovišč, kot zbirališč zdravljenja in počitka potrebnih, posebno poostrižiti in razširiti, vzasti glede takih krajev, v katere zahajajo jetični, da bi se zopet vzdravili ali zboljšali si zdravje.

Posebno je brezpogojno potrebno, da se objavijo z zdraviliškim redom ali v posebnih razglasih vse one zdravstvene naredbe, po katerih se morajo ravnati toliko bolniki sami, kolikor njih spremstvo, kakor tudi njih hišni gospodarji i gostilničarji v svrhu, da se preprečijo okužbe. Oskrbištva in občine zdravilišč imajo ukreniti vse, kar je potrebno za nadzorovanje in snaženje prebivališč jetičnih gostov in za natančno opravljanje razkuževalne službe.

V zdraviliščih, v katerih se rabijo sirovo mleko ali mlečni izdelki kot zdravila, mora pristojno oblastvo odrediti strogo nadzorovanje te povžitnine same in krajev, od koder prihajajo, da se jetične živali ne porabljajo za dobavo mleka.

3. V skupnih stanovanjih vsake vrste.

Tudi v skupnih stanovanjih in oskrbovalnicah vsake vrste, v katerih živi večje število oseb v skupnem gospodinstvu, kakor v hiralnicah, zavetiščih, prenočiščih, prisilnih delavnicah, kaznilnicah in jetnišnicah itd., posebno pa v zavodih in odgojiščih za mlajše osebe, potem v duhovnih in posvetnih družbah itd. se bodo morale navedene splošne določbe razmeram primerno izvesti. Zlasti pa se ne smejo v otročjih zavetiščih in odgojiščih nikdar pripuščati v postrežbo otrok jetične ali radi jetike sumljive osebe. (Dalje.)

Zahvala.

Slavna „Posojilnica“ v Mariboru je blagovolila darovati „Slovenski Šolski Matici“ znesek 50 K v društvene namene. Za to veldušno darilo se usoja podpisani odbor v društvenem imenu izrekati slavni „Posojilnici“ najsrčnejšo zahvalo. Naj bi se našlo obilo posnemalcev.

Odbor „Slovenske Šolske Maticе“

v Ljubljani, dne 22. marca 1903.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnogaj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/4 strani 10 K, 1/8 strani 8 K, 1/16 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.